

Goed vastzitten om los te kunnen laten

Hechten in relatie tot het proces leerrijpheid

‘Je moet goed vastzitten om goed los te kunnen laten’, Martine Delfos (2013)

Of te wel: hoe hechter je gehecht bent, des te echter je kunt zijn.

Laten we afspreken dat:

- We altijd naar een kind blijven kijken vanuit verwondering
- Geen diagnoses stellen als leerkrachten
- Altijd hoop blijven houden bij de levensvragen/opdrachten waar kinderen mee geconfronteerd worden
- Op zoek gaan naar daar waar wij onszelf als veilig gehecht ervaren en ons eigen biografisch huiswerk doen; waar ben ik zelf minder veilig gehecht? Dit is er meer dan we ons vaak bewust zijn.

Voorbeelden van onveilig gehecht zijn als volwassene

- Bang dat bij een ruzie met je partner of goede vriend(in) deze op zal stappen
- (Heel) boos worden bij een ruzie met iemand
- Dichtklappen bij een onenigheid, bijvoorbeeld tijdens een vergadering
- Denken: ik los het zelf wel op, zoals gewoonlijk
- Veel/alles op jezelf betrekken
- Gaan lopen redden
- Bang zijn voor straf
- Te veel op je hoede zijn
- In het sociale regelmatig in conflicten terecht te komen

Hechtingsverdunning

Derksen (2007) spreekt over hechtingsverdunning. Het narcisme neemt volgens hem toe: we zijn veel meer op ons zelf gericht geraakt, hebben een opgeblazen ego ontwikkeld, we zijn anders gaan opvoeden. Voor de opvang en opvoeding worden crèches, oppasouders e.a. ingeschakeld en hier mee wordt de gehechtsheidsrelatie verdund. Het kind heeft zich aan meerdere personen te hechten terwijl het hier niet toe in staat blijkt te zijn.

(Eerkens in Trouw 18-4-2012).

Enkele cijfers

25 % van de kinderen in Nederland heeft ouders met psychiatrische en/of verslavingsproblematieken (KOPP of KOV kinderen)(2022)

30 tot 40% van de kinderen blijkt onveilig gehecht (De Wolff, *et al* 2017). Dit zijn kinderen die gewoon op onze scholen zijn, 'aan de buitenkant' niet op hoeven te vallen, innerlijk zich onveilig voelen. Het kunnen ook kinderen met gedragsvraagstukken zijn.

1-2% van de kinderen heeft een hechtingsstoornis. Deze zitten niet (meer) op jullie school.

Denk niet dat dit bij jou op school heel anders zal zijn.....

Bowlby gaat uit van vier fasen van hechten en loslaten, zowel bij de gezonde hechting als de verstoorde hechting.

- Fase 1: basisveiligheid–angst
- Fase 2: toevertrouwen–wantrouwen
- Fase 3: zelfvertrouwen–onzekerheid
- Fase 4: loslaten–eenzaamheid

Proces van hechten

- De lijst is nog niet gevalideerd.
- Om de gedachten enigszins te bepalen:
- 20-30 geen aanwijzingen voor een verstoorde hechting
- 31-40 aanwijzingen voor een verstoorde hechting
- >40 duidelijke aanwijzingen voor een verstoorde hechting

Signalen van verstoorde gehechtheid

II Aansluiten bij signalen van verstoorde hechting als uiting van 'intern werkmodel' van het kind:

1. goed ontwikkeld
2. matig ontwikkeld
3. onvoldoende ontwikkeld

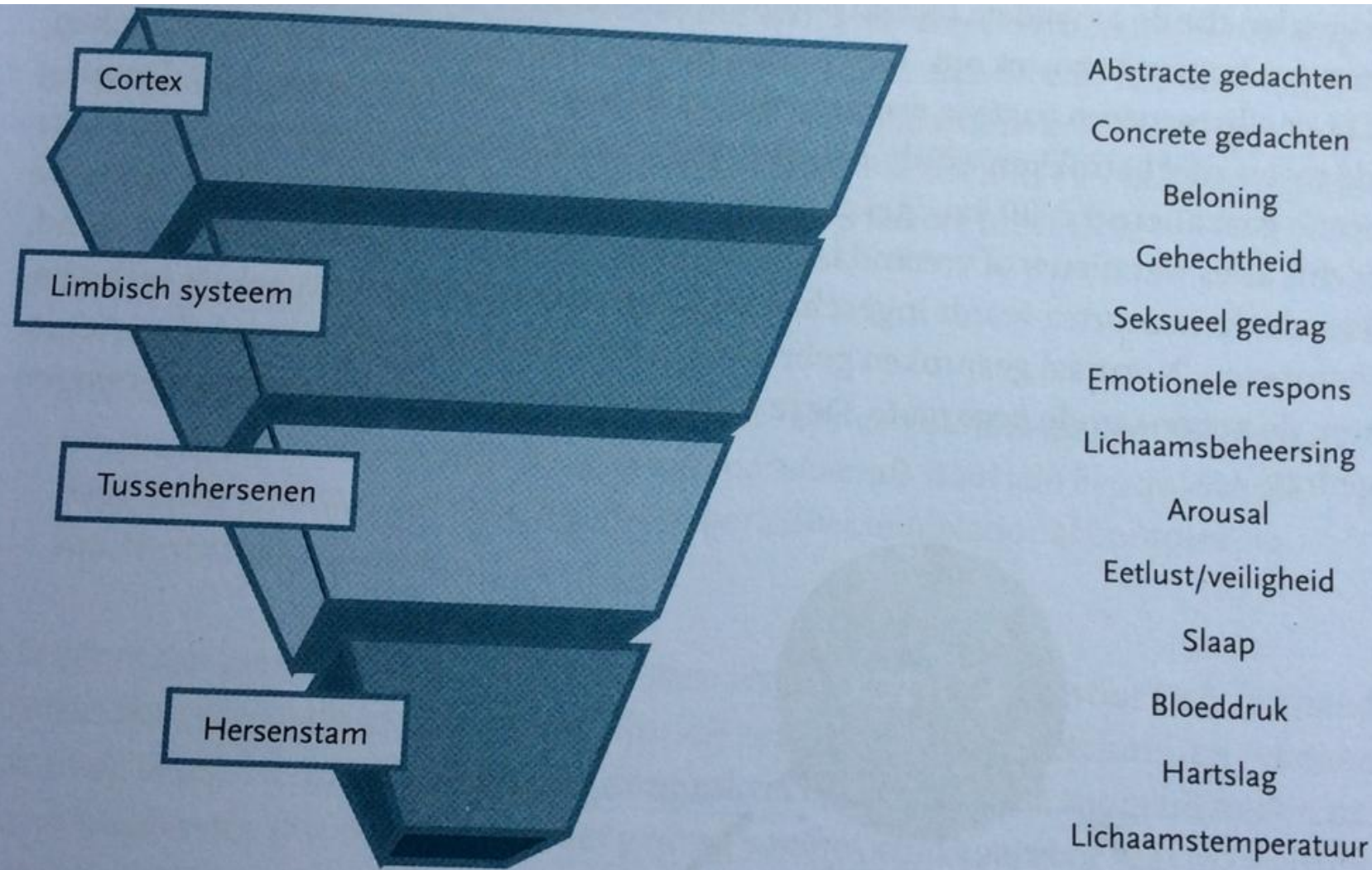
	1. Basisvertrouwen/veiligheid – onveiligheid. tastzin	1	2	3
	- troost zoeken bij een knuffel			
	- aanraking accepteren			
	- lichamenlijk contact zoeken			
	- lichamenlijke verzorging accepteren			
	Toelichting:			

2. Toevertrouwen – wantrouwen. welbevinden			
- zich laten troosten			
- dag- en slaapritme			
- levenslust			
- herstel na ziekte			
Toelichting:			

3. Zelfvertrouwen – onzekerheid bewegingszin			
- emotionele afstand en nabijheid kunnen hanteren			
- plezier in bewegen			
- zichzelf bezig kunnen houden			
- emotie/boosheid tonen en weer goed kunnen maken			
Toelichting:			

4. Zelfstandig – eenzaam Ik-organisatie / evenwicht			
- <u>leeftijdsadequate</u> eigenheid			
- vanuit andermans perspectief kunnen kijken			
- eigen gevoelens kunnen delen			
- omgaan met tegenvallers			
Toelichting:			

5. Creatief – machteloos			
Integratie van de eerdere fases			
- kunnen omgaan met onvoorziene situaties			
- met stress kunnen omgaan			
- uit logeren kunnen			
- plannen hebben voor de toekomst			
Toelichting:			
totaal			

Figuur 2.3 Vierlagenmodel van Perry.¹⁴ Het brein ontwikkelt van onderaf: hersenstam, tussenhersenen, limbisch systeem en als laatste de cortex.

Ontwikkeling van kleuter en groep 3 kind

Wat zien we aan kinderen die veilig gehecht zijn?

- ze spelen en bewegen
- ontwikkelen zich zoals je mag verwachten
- ze maken op een natuurlijke manier contact met anderen
- laten zich troosten
- zijn (meestal) voorspelbaar in gedrag
- zijn trots op zichzelf en weten wat ze kunnen (passend bij de leeftijd)

Wat zien we aan kinderen die niet veilig of onvoldoende veilig gehecht zijn?

- Soms weinig. Ze worden zich pas later in het leven zich bewust van hun strategieën zoals ontwijken, aanvallen, overmatig aanpassen, enzovoort.
- Soms sprake van een te grote zelfstandigheid of juist onzelfstandigheid.
- spelen vaker eenzijdig spel, zijn te dominant of te volgend(geldt dus niet voor alle kinderen!)
- Maken soms op een niet gezonde manier contact met anderen
- kennen soms hun grenzen onvoldoende

Leerrijpheid en hechting/gehechtheid

	L	T	NL	
Wilsontwikkeling				
Grove motoriek				
1 Algemeen bewegingspatroon				
2 Touwtjespringen				
3 Bal gooien				
4 Evenwicht en coördinatie				
5 Horizontale middenlijn				
6 Verticale middenlijn				
Fijne motoriek				
1 Veters strikken				
2 Tolletje draaien				
3 Handgebaren spelletjes				
4 Bladoriëntatie				
5 Pengreep				
6 Schaargreep				

Lichaamsbesef

1 Lichaamsoriëntatie

2 Dominantie

3 Lateralisatie

Gevoelsontwikkeling			
Sociaal-emotioneel			
1 Realistisch zelfbeeld			
2 Zelfvertrouwen			
3 Zelfstandigheid			
4 Zelfredzaamheid			
5 <u>Aandachtsspanne</u>			
6 Neemt initiatief			
7 Omgang met anderen			
8 Werkhouding en taakgerichtheid			
9 Gedrag en emotionele ontwikkeling			
10 Concentratie en (hyper) activiteit*			
11 Temperament en constitutie*			

Creatieve ontwikkeling				
1 Tekenontwikkeling				
2 Het vrije spel				

Denkontwikkeling	
Taalontwikkeling/Taalvoorwaarden	
Mondelinge taal	
1 Spreektechniek	

2 Sociaal taalgebruik				
3 Denkontwikkeling in de taal				
Beginnende geletterdheid				
1 Boekoriëntatie				
2 Verhaalbegrip				
3 Functies geschreven taal				
4 Relatie gesproken en geschreven taal				
Fonemisch bewustzijn				
1 Rijmen				
2 Auditieve synthese				
3 Auditieve analyse				
4 Gretigheid naar letters				

Kekenontwikkeling / Kekenvoorwaarden				
Ordenend handelen				
1 Ordenen				
2 Sorteren / correspondentie				
3 Classificeren				
4 Seriëren				
5 Conservatiebegrip				
Oriëntatie van lichaam, ruimte en tijd				
6 Lichaamsoriëntatie				
7 Ruimtelijke oriëntatie				
8 Tijdsbesef				
Metten en meetkunde				
9 Meten en meetkunde				

Tellen				
10 Tellen				
11 Getalbegrip				
12 Bewerkingsbegrip				
13 Gecijferdheid				
Geheugen				
14 Visueel geheugen				
15 Visueel geheugen – natekenen				
16 Auditief geheugen – ritme				
17 Auditief geheugen – nazeggen van woorden en zinnen				
18 Meervoudige opdrachten				
19 Visuele discriminatie				

Biografische gegevens*
1 Is er <u>preteaching</u> gegeven?
2 Begin klas 1 laten observeren
3 Vroege kenmerken dyslexie
4 Plaats in de kinderrij
5 Vriendjes

6 Hoe denken de ouders er over?
7 Hoe denkt het kind er over?
8 Klaskenmerken
9 Biografische tendensen
10 Kindkenmerken
11 Fysieke rijping

Tekeningen uit werkstuk studenten Hoge school Leiden

Tekening 1
♂ 6;1

Tekening 2
♂ 6;4

Tekening 3
♂ 7;0

Tekening 4
♂ 7;0

Toevoeging voor de tweede middaggroep, een handgebaren spel

Om en om en nog eens om.

Dit is recht en dit is krom.

Dit is een brug, en dit is een boot.

Deze vaart heen en deze vaart terug.

Dit is een huis en dit is een ei.

Dit ben ik en dat ben jij.

Vragen?

We gaan in op vragen die gesteld worden.

Terugblik op de werkgroep; wat neem je mee?

Veel dank voor jullie aandacht!

Loïs Eijgenraam

Email: info@inverbondenheidopvoeden.nl